

การพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ^{1*}

เกษมศรี สุรวิทย์

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail: Kasemsri_su@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่อีสานตอนใต้ จำนวน 350 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา ค่า t-test , F-test และการทดสอบรายคู่ ตามวิธีการของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีโครงสร้าง 3 ส่วน คือ 1. ส่วนนำ 2. องค์ประกอบของรูปแบบ 3. เงื่อนไขความสำเร็จ การนำรูปแบบไปใช้ โดยมี 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ภาวะผู้นำในการเพิ่มพลังอำนาจการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมในด้านส่วนตัว และด้านการบริหาร 2) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การร่วมกันวิเคราะห์สภาพ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ การวางแผนการปฏิบัติงาน 3) การพัฒนาโครงสร้างของชมรม เป็นการลดขั้นตอนและความเป็นทางการ 4) การพัฒนาระบบการทำงานชมรม ได้แก่ ระบบการปฏิบัติงาน และระบบสนับสนุน 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน ได้แก่ ความเสมอภาค ความไว้วางใจ การเรียนรู้ร่วมกัน การยอมรับกัน และการให้ขวัญกำลังใจ 7) การสร้างวัฒนธรรมที่ดีในชมรมผู้สูงอายุ ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีพลังอำนาจในการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินรูปแบบมีโครงสร้างองค์ประกอบสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎี มีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ในระดับมากทุกรายการ

คำสำคัญ : ชมรมผู้สูงอายุ การเสริมสร้างพลังอำนาจ รูปแบบการจัดการองค์กร

^{1*} บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี 2559

The Management Model of Senior Citizen Clubs Based on The Concept of Empowerment

Kasemsri Suravit

Regional Development Strategies at Ubon Ratchathani Rajabhat University

e-mail :Kasemsri_su@hotmail.com

ABSTRACT

This research aims to develop management model of senior citizen club based on the concept of empowerment .The samples were 350 elders in the senior citizen clubs in the southern part of northeastern region, Thailand .The instruments used for data collection were questionnaires, interviews and records of group conversations .The indicators and criteria of the evaluation were examined for their consistency reliability, appropriateness ,utility ,and possibility by 33 experts using the indexes of congruence) IOCs .(Statistics were used for the data analysis including mean ,standard deviation ,t-test ,F-test and Scheffe's test.

The research found that the management model of the senior citizen clubs based on the concept of empowerment had three parts (1 Preface; (2Components the model (3 ;Conditions for key success and 7 Principles for applying the model including (1 :Leadership for working empowerment referring to personal and management behaviors of administrator (2 Creating a shared vision referring to discussion ,collaborative setting of goal ,vision ,mission ,strategy ,and practice (3 ;Improving club organization – to reduce the working procedures (4 ;Administering working system including performance and contribution (5 ;Effective communication (6 ;Strengthening the atmosphere at work including equality ,trust ,cooperative learning ,acceptance and encouragement; as well as (7 ;Creating a good culture in the organization .The findings of the study of the model indicated that empowerment of elderly was increased at the significance level of .0.01 Moreover ,the evaluation of model was in accord with the principle and theory in terms of utility, appropriateness and possibility.

Key words :senior citizen club or elderly ,empowerment ,management model

บทนำ

ประเทศที่เข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” ความต้องการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุก็จะเพิ่มสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว คนยิ่งมีอายุมากขึ้น ก็ยิ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และความพิการ หรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เพิ่ม มากขึ้น จะมีผลกระทบ คือ รายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น ทำให้งบประมาณสำหรับการลงทุนพัฒนาด้านอื่นๆ ลดลง หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ตลอดจนทั้งประชาชน ต่างตระหนักถึงความสำคัญ จึงได้พยายามสร้างเสริมพลังในทุกรูปแบบ สำหรับกิจกรรมที่พบเห็นมากในปัจจุบัน คือ การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ต่อมามีการจัดตั้งเป็น ชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการปัญหาในสังคมผู้สูงอายุ เพราะชมรมผู้สูงอายุ ถือเป็นองค์กรชุมชนที่บริหารจัดการโดยผู้สูงอายุเพื่อผู้สูงอายุ (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ 2553 : 27) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคล องค์กร หรือชุมชน มีความสามารถจัดการกับชีวิตของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้รับรู้ศักยภาพของตนเอง เกี่ยวข้องกับการศึกษาของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2535 : 39) กล่าวว่า การบริหารด้วยการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเป็นสิ่งที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร (Tebbitt 1993 : 89) สอดคล้องกับการศึกษาของ ประพนม โอทกานนท์ (2554 : 123-124) ในการพัฒนารูปแบบชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นกรอบของการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ การทดลองมีจุดมุ่งหมายที่จะได้คำตอบว่าโครงสร้าง (รูปแบบ) ชมรมผู้สูงอายุที่สามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็ง ทั้งยังเป็นชมรมของผู้สูงอายุ ดำเนินการโดยผู้สูงอายุ และโดยชุมชนนั้นเป็นอย่างไร และองค์ประกอบสำคัญมีอะไรบ้าง พบว่า รูปแบบซึ่งเป็นโครงสร้างชมรมผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นสามารถนำมาใช้ดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

สถานการณ์ สังคมผู้สูงอายุกำลังเป็นทั้งข้อเท็จจริงและวิกฤตของสังคมไทยในวันนี้ ข้างหน้า ที่ทุกภาคส่วนต่างก็ให้ความสนใจและเริ่มมองเห็นผลกระทบ โดยเฉพาะผลกระทบในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาคการผลิต การออมและการลงทุนในเศรษฐกิจมหภาค (คณะกรรมการผู้สูงอายุ 2552 : 151) ภาครัฐและครัวเรือนจะมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ส่งผลต่อภาระงบประมาณของภาครัฐ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในการดูแลสุขภาพพอนามัย และการจัดสวัสดิการทางสังคมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ หากไม่มีการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 : 13) อาจทำให้ประชากรของประเทศตกอยู่ในภาวะเครียด สับสน จิตไม่สงบ ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความไม่แน่นอนทางการเมือง ภัยทางธรรมชาติและ ภัยที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้กระทำ มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสุขภาพกาย

จิตวิญญาณ สังคม และเศรษฐกิจ (ประนอม โอทกานนท์ 2554 : 3) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีรูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุที่มีความเหมาะสมกับบริบททางด้านสังคมที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องที่มุ่งเน้นให้ชมรมผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง นับได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเตรียมความพร้อมให้ทันกับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ เป็นการป้องกันผลกระทบสุขภาพกาย จิตวิญญาณ สังคมและเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นตามมา รวมทั้งเป็นการนำเอาองค์ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาในอดีตของผู้สูงอายุมาถ่ายทอด และปรับใช้ในองค์กร ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการปฏิบัติงานของบุคคล ตลอดจนประโยชน์ ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและยกระดับประสิทธิภาพการจัดการองค์กรด้านผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในปัจจุบัน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary Data Collection) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยจัดทำโครงร่างการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในปัจจุบัน ประชากรในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อีสานตอนใต้ 5 จังหวัด คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 350 คน โดยเป็นกลุ่มผู้รู้ จำนวน 125 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 150 คน และกลุ่มทั่วไป จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หาคุนภาพโดยนำเสนอ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง .60-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach มีค่าอยู่ระหว่าง .815-.857 วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test, F-test และการทดสอบรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากชมรมผู้สูงอายุที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ 2 ชมรม ได้แก่ และชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบึงนurf อำเภอบึงนurf จังหวัดศรีสะเกษ ชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีฐาน อำเภอบำลือ จังหวัดยโสธร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ หากคุณภาพโดยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง .60-1.00 และวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ยกร่างรูปแบบ 2) ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และความรู้เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบ มาเป็นข้อมูลประกอบ ในการยกร่าง รูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งมี 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ภาวะผู้นำในการเพิ่มพลังอำนาจการทำงาน 2) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การพัฒนาโครงสร้างของชมรมผู้สูงอายุ 4) การพัฒนาระบบการทำงานของชมรมผู้สูงอายุ 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน และ 7) การสร้างวัฒนธรรมที่ดีในชมรมผู้สูงอายุ รวมทั้งการจัดทำเงื่อนไขความสำเร็จ แนวทาง และหลักการ การนำรูปแบบไปใช้ แล้วนำร่างรูปแบบเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและดำเนินการปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน พยาบาล อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) และประธานชมรมผู้สูง จำนวน 15 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

โดยสร้างชุดคำถาม ที่มีประเด็นคำถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดสนทนากลุ่ม และวิพากษ์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติ ขององค์ประกอบและโครงสร้างการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามร่างรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปผลการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวิธีการที่กำหนด และปรับปรุงร่างรูปแบบตามผลการวิพากษ์และข้อเสนอแนะดังกล่าว และจัดทำแนวทางการใช้รูปแบบ ภายใต้อำนาจเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการ วิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิด การเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริง กับพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากพื้นที่

ที่ดำเนินการกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องคือ ชมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อชุมชนอำนาจอเจริญ โดยใช้เครื่องมือ คู่มือการใช้รูปแบบ ปฏิทินการดำเนินการทดลองรูปแบบ และประเมินผลรูปแบบ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการบริหารชมรม ณ วัดเทพ มงคล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เก็บข้อมูลสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบ สอบถามความคิดเห็นต่อ ความเหมาะสมของรูปแบบ ในการนำไปใช้ และสอบถามการมีพลังอำนาจการทำงานก่อนและหลังการดำเนินการทดลองใช้ หากคุณภาพโดยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 18 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง .60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่า t-test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 : การประเมินรูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการ เสริมสร้างพลังอำนาจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบเป็นการนำรูปแบบที่ได้จากระยะที่ 2 และผ่าน การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงและสรุปเพื่อตรวจสอบยืนยัน รูปแบบ ทั้งในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และให้ข้อ เสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การทำงานด้านการ จัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ หรือเป็นผู้ที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาสังคม จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือแบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ หากคุณภาพโดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ ที่มีในปัจจุบัน พบว่า ภาพรวมเห็นว่ามีสภาพการจัดการชมรมผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. รูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ ที่พัฒนาขึ้น มีโครงสร้าง 3 ส่วน คือ 1.ส่วนนำ 2. องค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบ และ 3. ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ แหกหลักการ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยในส่วนองค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำในการเพิ่มพลังอำนาจในการทำงาน 2) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การพัฒนาโครงสร้างของชมรมผู้สูงอายุ 4) การพัฒนาระบบการทำงานของชมรมผู้สูงอายุ 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน และ 7) การสร้างวัฒนธรรมที่ดีในชมรมผู้สูงอายุ โครงสร้างและองค์ประกอบทั้งหมดนี้ทำให้การจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ทำให้เกิดการหนุนเสริมให้สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุร่วมกันสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมชุมชนของตนเอง และยังมีกลไกในการขับเคลื่อนหรือเชื่อมต่อข้อมูลกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การดำเนินการของชมรมผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรมและปรากฏผลชัดเจนขึ้น ทำให้ได้รูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรผู้สูงอายุอื่นๆ ได้ต่อไป ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีพลังอำนาจการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการประเมินรูปแบบมีโครงสร้างองค์ประกอบสอดคล้องกับหลักการ และทฤษฎีด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชนบท และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมาก ทุกรายการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ ที่มีในปัจจุบัน พบว่า ภาพรวมเห็นว่ามีสภาพการจัดการชมรม

ผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพและปัญหาการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการศึกษาของชมรมผู้สูงอายุที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ พบข้อมูลที่น่าสนใจและนำมาใช้ในการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย การจัดระบบและโครงสร้างเพื่อพัฒนาและปรับปรุงงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ และการสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือในการทำงาน การสร้างเสริมศักยภาพในการทำงาน การพัฒนาระบบการทำงาน การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในการทำงาน และการใช้ระบบปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องการกระบวน การบริหาร 7 ประการ ของ Gulick และ Urwick (1937 : 13) ซึ่งเรียกว่า “POSDCORB” คือ การวางแผน การจัดหน่วยงาน การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดงบประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจตวัชร พาทา (2550 : 88-89) ที่ได้ศึกษากระบวนการจัดการชมรมผู้สูงอายุ โดยประยุกต์ใช้การจัดการของ Henri Fayol ร่วมกับเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ในเขตเทศบาลตำบลอำนาจ จังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มทดลองมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการชมรมผู้สูงอายุโดยรวมทุกๆ ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ สื่อสาร การประสานงานและการควบคุมกำกับ เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

2. การพัฒนาารูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ จากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบกับรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในท้องถิ่น และผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกับชมรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อชุมชน อำนาจเจริญ พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีพลังอำนาจการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้าง 3 ส่วน คือ 1.ส่วนนำ 2. องค์ประกอบ และสาระสำคัญของรูปแบบ และ 3.เงื่อนไขความสำเร็จ หลักการ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และองค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบมี 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ ในการเพิ่มพลังอำนาจการทำงาน 2) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การพัฒนาโครงสร้างของชมรมผู้สูงอายุ 4) การพัฒนาระบบการทำงานของชมรมผู้สูงอายุ 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน และ 7) การสร้างวัฒนธรรมที่ดีในชมรมผู้สูงอายุ และผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า สมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีพลังอำนาจการทำงานเพิ่มขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานาทัศนะของนักวิชาการต่างๆ เช่น Carter (1973 : 267) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำตัวอย่าง เพื่อเลียนแบบ แผนภูมิซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลักการหรือแนวคิด และชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ สอดคล้องกับ สมาน อัครภูมิ (2549 : 13-15) กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารว่ามี 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และกลไกของรูปแบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชนันท์ ธีระกำธร (2554 : 78-80) ที่ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงาน แบบมีส่วนร่วมของชมรมผู้สูงอายุสถานีกาชาดที่ 1 จังหวัดสุรินทร์ สภากาชาดไทย ที่พบว่า รูปแบบการดำเนินงานของชมรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ 2) การร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา 3) การกำหนดแผนงาน/โครงการ 4) การปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ และ 5) การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับบริบทของชมรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวรรณ กอมณีย์ (2554 : 68-69) ที่ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์กระบวนการกลุ่มและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการชมรมผู้สูงอายุ ตำบลคำโพน อำเภอบุพผราวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะในการจัดการชมรมผู้สูงอายุ การมีทักษะในการจัดการชมรมผู้สูงอายุ ด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การเป็นนักเจรจาต่อรอง การสอนงาน การเป็นผู้สร้างทีมงาน การบริหารงานแบบทีม ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านเทคนิค การให้คำปรึกษาและตัดสินใจเพิ่มขึ้น ประพนอม โอทกานนท์ (2554: 123-124) ได้พัฒนารูปแบบชมรมผู้สูงอายุโดยใช้แนวคิด “การเสริมสร้างพลังอำนาจ” เป็นกรอบของการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำมาใช้ดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยโครงสร้างรูปแบบประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง การดำเนินงาน คุณสมบัติของสมาชิก กิจกรรมหลักของชมรม และสถานที่ตั้งชมรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แววประกาย พันธุ์เลิศ (2555 : 91-94) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ ตำบลหนองเรือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีระดับการดำเนินงานหลังการพัฒนามากขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการพัฒนา มีระดับการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านทุกด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินรูปแบบขั้นสุดท้าย ตามข้อวิพากษ์และเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานาทัศนะของนักวิชาการต่างๆ เช่น สมาน อัครวุฒิ (2549 : 13-15) ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบไว้ ดังนี้ 1) การศึกษารูปแบบ 2) การนำเสนอรูปแบบ เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาและประเมินในรูปแบบสอบถาม หรือการประชุมสัมมนา การนำรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเป็นไปได้ 3) การพัฒนารูปแบบ และสอดคล้องกับ ดิเรก วรรณเศียร (2545 : 54) ได้กล่าวถึงการพัฒนา รูปแบบไว้ว่า การพัฒนารูปแบบนั้น ไม่มีข้อกำหนด ที่แน่นอนตายตัว โดยทั่วไปการพัฒนา รูปแบบจะเริ่มต้นจากการศึกษาของคความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สร้างหรือต้องการที่จะพัฒนาแล้ว สร้างรูปแบบขึ้น แล้วนำไปตรวจสอบหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ หรือทดลองใช้ต่อไป

ดังนั้น รูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้าง พลังอำนาจ ที่พัฒนาขึ้น จะช่วยเพิ่มศักยภาพการทำงานของคณะกรรมการบริหาร และ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ที่เกิดจาก การมีส่วนร่วมหลายภาคส่วน ไม่เพียงแต่ภาควิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในทุกระดับ แต่ยังเกิดจาก การมีส่วนร่วมทั้งของภาครัฐและประชาชนในเขตพื้นที่อีสานตอนใต้ ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ทำให้เกิดการหนุนเสริมให้สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกันสร้างสรรค์สังคมชุมชนและร่วมแก้ปัญหา ทำการพัฒนาสังคมชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ ยังมีกลไกในการขับเคลื่อนหรือเชื่อมต่อข้อมูลกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การดำเนินการ ของชมรมผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรมและปรากฏผลชัดเจนขึ้น ทำให้ได้รูปแบบที่สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในองค์กรด้านผู้สูงอายุอื่นๆ ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการนำรูปแบบไปใช้ในชมรมผู้สูงอายุ ผู้บริหารชมรมผู้สูงอายุ ต้องเป็นผู้นำในด้านการปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี ด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะผู้นำทั้งด้านคุณลักษณะ ส่วนตัว และคุณลักษณะการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ผู้บริหารชมรมผู้สูงอายุ ต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบรรยากาศและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร ต้องเปิดใจยอมรับการเพิ่มพลัง อำนาจการทำงานอย่างแท้จริง ดูแล ให้เกียรติ ให้ความไว้วางใจ ให้อภัย และ ให้การยอมรับ เมื่อสมาชิกทำงานผิดพลาด ถือว่าความผิดพลาดเป็นบทเรียน เพื่อการเริ่มต้นใหม่ หรือ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น ให้โอกาสและการสนับสนุนเพื่อการเริ่มต้นงานใหม่

2. ในการนำรูปแบบไปใช้ในชมรมผู้สูงอายุ ผู้บริหารชมรมผู้สูงอายุจะต้องศึกษารายละเอียดของรูปแบบ ให้ความสำคัญในการจัดตั้งทีม และพัฒนาทีมในการร่วมมือกันทำงาน ให้โอกาสทุกคนในการเรียนรู้งานใหม่ ให้ทุกคนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ก่อนดำเนินการใช้รูปแบบ ต้อง ประชุมชี้แจงให้สมาชิกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบตรงกัน ได้แสดงความคิดเห็น ที่มีต่อรูปแบบอย่างอิสระ

3. ในการประเมินเพื่อกำหนดองค์ประกอบ/แนวทางการบริหารจัดการองค์กรชมรมผู้สูงอายุ ควรมีผู้แทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน ภาคีการพัฒนา ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วม ในการประเมิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้ในระยะสั้นเพียง 3 เดือน จึงควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ โดยใช้เวลาให้มากกว่านี้ เช่น 1-2 ปี และมีการศึกษาติดตามผลการดำเนินงาน คือ พลังอำนาจการทำงานของคณะกรรมการบริหาร และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตามแผนการพัฒนาดตนเอง โดยศึกษาผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมว่า ทำให้สมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีพลังอำนาจการทำงานตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารชมรมผู้สูงอายุให้มีภาวะผู้นำ ในการเพิ่มพลังอำนาจการทำงานของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจที่เป็นมาตรฐาน

4. ควรวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการองค์กรของชมรมผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2552). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย*. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

เจตวัชร พาดตา. (2550). *กระบวนการจัดการชมรมผู้สูงอายุโดยประยุกต์ใช้การจัดการของ Henri Fayol ร่วมกับเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) ตำบลอากาศอำนวย จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดิเรก วรรณเศียร. (2545). *การพัฒนาารูปแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียน
เป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

นิชานันท์ ธีระกำธร. (2554). *รูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของชมรมผู้สูงอายุสถานี
กาชาดที่ 1 จังหวัดสุรินทร์ สภากาชาดไทย*. วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประนอม โอทกาน. (2554). *ชีวิตที่สุขสมบูรณของผู้สูงอายุไทย หลักการ งานวิจัย และบทเรียน
จากประสบการณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2 : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดาวรรณ กอมนี. (2554). *การประยุกต์กระบวนการกลุ่มและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาทักษะการ
จัดการ ตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ*. วิทยานิพนธ์ สาธาณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2535). *การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน*. กรุงเทพมหานคร : ประถม
การพิมพ์.

แววประกาย พันธเลิศ. (2555). *การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ
ตำบลหนองเรือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี.
(2553). *คู่มือชมรมผู้สูงอายุ*.

สมาน อัครภูมิ. (2549). *การบริหารการศึกษสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*.
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Carter, V. (1973). *The Bern Book*. New Hampshire: John Day Company,

Gulick, L. and L Urwick. (1937). *The Science of Administration*. New York : Institute
of Public Administration.

Tebbitt, B.V. (1993). "Demystifying organization empowerment". *Journal of nursing
administration*. 23(2) : 18–23 January.

Translated Thai References

- Committee of National Gerontology. (2009). *The Situation of Thai Elderly. Office of Promotion and Protection of Children, Youth, the Elderly and Vulnerable Groups*. Ministry of Social Development and Human Security.
- Jetawat Phata. (2007). *A Process of the Elderly Club Management by Applying Fayol's Theory and Appreciation Influence and Control (A-I-C) Techniques in Akat Amnuai Subdistrict Municipality, Sakon Nakhon Province*. Master's thesis in Public Health. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Derek Wannasian. (2002). *The Development of Comprehensive School-based Management Model for Basic Education Institutions*. Doctoral Dissertation in Education. Chulalongkorn University.
- Nichanan Thirakhamthorn. (2011). *Participatory Process Model of the Elderly Club of First Red Cross Health Station of the Thai Red Cross Society, Surin Province*. Master's Thesis in Public Health. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Pranom Othakan. (2011). *Idyllic Life of Thai Elderly: Principles, Research and Lessons from Experience*. (2nd Edition). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Laddawan Komane. (2011). *The Application of Group Process and Motivation to Enhancing a Capacity Building of Elderly Club in Khum Phon Subdistrict, Pathum Ratchawongsa District, Amnat Charoen Province*. Master's Thesis in Public Health. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Weerawat Punnitamai. (1992). *The Empowerment in Work*. Bangkok: Prathom Printing.

Waewprakai Panlaed. (2012). *The Development Model of the Elderly Club in Tumbon Nongrua, Muang District, Yasothon Province*. Master's Thesis in Public Health. Mahasarakham: Mahasarakham University.

Senior Citizens Council of Thailand Under the Patronage of Her Royal Highness Princess Srinagarindra. (2010). *The Elderly Club Handbook*.

Saman Asawaphum. (2006). *Modern Educational Administration: Concept, Theory and Practice*. Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University.